

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545
- 2) พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 38 (กรรมการสถานศึกษา) มาตรา 39 (อำนาจหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา)
- 3) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2547 (ออกตาม ม.34 วรรคสี่ ของ พรบ.บริหาร ศธ.)
- 4) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา (ออกตาม ม.39 วรรคสอง พรบ.กศ. แห่งชาติ 2542)
- 5) ระเบียบ ศธ. ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 (ออกตาม ม.35 พรบ.บริหาร)
- 6) กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546
- 7) ระเบียบ กฎหมายอื่นๆ

2. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

- 1) จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป
- 2) จัดตั้ง/รับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณ
- 3) พัฒนาหลักสูตร /จัดการเรียนการสอน
- 4) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ
- 5) กำกับ ติดตาม ประเมินผลตามแผนงาน โครงการ
- 6) ระดมทรัพยากร ปกครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ
- 7) จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 8) ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน สร้างความสัมพันธ์

บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. บทบาทหน้าที่ตาม พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 37 วรรค 2 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

- 1) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในเขตพื้นที่การศึกษา
- 2) รับผิดชอบ ในการปฏิบัติราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง
- 3) ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการไว้เป็นการเฉพาะ การใช้อำนาจ และการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวให้คำนึงถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติแนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วย

2. บทบาทหน้าที่ตาม พรบ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา ๒๔ ของ พรบ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บริหารราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบในการปฏิบัติงานราชการที่เป็นอำนาจและหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามอบหมาย
- 2) เสนอแนะการบรรจุและแต่งตั้ง และการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
- 3) พิจารณาเสนอความดีความชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 4) จัดทำแผนและส่งเสริมการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 5) จัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 6) จัดทำมาตรฐานคุณภาพงาน กำหนดภาระงานขั้นต่ำ และเกณฑ์การประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 7) ประเมินคุณภาพการบริหารงานบุคคลและจัดทำรายงานการบริหารงานบุคคลเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. ต่อไป
- 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย

3. หน้าที่เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ เลขานุการในคณะกรรมการต่างๆ

4. อำนาจหน้าที่ตามที่ได้มอบอำนาจ (คำสั่งให้ปฏิบัติราชการแทน) และตามกฎหมายอื่น

บทบาท หน้าที่ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ
  - 1) จัดรูปแบบการศึกษา ม.15
  - 2) จัดกระบวนการศึกษา ม. 24-30
  - 3) บริหารจัดการศึกษา 4 ด้าน ม. 39
  - 4) เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ม. 40
  - 5) จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ม. 48-50
  - 6) ปกครองดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ ม. 59
  - 7) พัฒนาบุคลากร นักเรียนด้านเทคโนโลยีฯ ม. 65-66
2. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ.การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
  - 1) ผ่อนผันการส่งเด็กเข้าเรียน ม.6
  - 2) เป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่
  - 3) จัดการศึกษาเด็กบกพร่อง พิการ ค่อยโอกาสในรูปแบบเหมาะสม ม.12
  - 4) ดำเนินการอื่นๆ ตามกฎหมายกำหนด
3. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ.ระเบียบบริหาร ศธ. 2546 (ม.39)
  - 1) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครู และ บุคลากรในสถานศึกษา
  - 2) บริหารกิจการสถานศึกษา
  - 3) ประสานระดมทรัพยากร
  - 4) เป็นผู้แทนสถานศึกษา
  - 5) จัดทำรายงานประจำปีต่อ กก.เขตพื้นที่
  - 6) อนุมัติประกาศนียบัตร วุฒิบัตร
  - 7) อื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับมอบหมาย
  - 8) ตามที่ได้รับการกระจาย มอบอำนาจ(ปฏิบัติราชการแทน) ม.44-45
    - ปลัดศธ. เลขฯฯ ถึง ผอ.สถานศึกษา
    - ผอ.สำนักฯในกรม ถึง ผอ.สถานศึกษา
    - ผอ.สพท. ถึง ผอ.สถานศึกษา
4. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามกฎหมาย ศธ. แบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา 2546
  - 1) วิเคราะห์ จัดทำนโยบาย แผนสถานศึกษา
  - 2) วางระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ

- 3) เสนอขอจัดตั้งเงินอุดหนุนทั่วไป
- 4) แต่งตั้งอนุกรรมการ คณะทำงานต่างๆ

5. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ.ร.บ.ครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

- 1) ควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคล ม.27(1)
- 2) พิจารณาความดีความชอบ ม.27(2)
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากร ม.27(3)
- 4) จัดทำมาตรฐานภาระงานครู ม.27(4)
- 5) ประเมินผลการปฏิบัติงานครู ม.27(5)
- 6) ปฏิบัติหน้าที่ตาม อ.ก.ค.ศ. กก.ร.ร.มอบหมาย ม.27(6)
- 7) สั่งให้ครูฯ ออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติ ม.49
- 8) แต่งบรรจุแต่งตั้งครูผู้ช่วย ครู บุคลากร ม.53(4)
- 9) สั่งครูที่ทดลองปฏิบัติราชการออก ม.56 วรรคสอง
- 10) สั่งให้ครูพ้นทดลองทำงานต่อไป ม.56 วรรคสอง
- 11) สั่งครูที่ออกไปแล้วกลับเข้ามาตาม มติ อ.ก.ค.ศ ม.64
- 12) สั่งให้ครูรักษาการในตำแหน่ง (ตำแหน่งว่าง) ม.68
- 13) สั่งเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการครู ม.73
- 14) ยกย่องเชิดชูเกียรติครูดีเด่น ม.75
- 15) แจ้งภาระงาน เกณฑ์ประเมินผลงาน มาตรฐานวิชาชีพจรรยาบรรณวิชาชีพพระียบแบบแผนฯ ม.78
- 16) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ม.79
- 17) ส่งเสริมสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงาน ม.81
- 18) รักษาวินัยอย่างเคร่งครัด ม.82
- 19) เสริมสร้างพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชา ม.95 98
- 20) อนุญาต ขยับยั้งอนุญาตลาออก ม.108
- 21) สั่งแต่งตั้งก.สอบสวนกรณีกล่าวหาไม่เลื่อมใสปกครองฯ ม.110 (4)
- 22) สั่งให้ครูออกจากราชการ ในกรณีต่างๆ เช่น เจ็บป่วย ยุบตำแหน่ง ไร้ประสิทธิภาพ จำคุก

6. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลสังกัด สพท. พ.ศ.2546 กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

- 1) ผู้อำนวยการฯ เป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา
- 2) นิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องร้อง ให้รายงาน สพท. แจ้ง สพฐ. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดี
- 3) การบริหารบุคคลตามกฎหมาย พรบ.ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา

- 4) ยุบ รวม เลิกล้มร.ร. สพท.ตรวจสอบบัญชี ทรัพย์สิน โอน จำหน่ายตามหลักเกณฑ์ สพฐ.กำหนด
  - 5) ร.ร.มีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้จ่าย จัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ แต่จำหน่าย อสังหาริมทรัพย์ กก.ร.ร.ต้องเห็นชอบรายงาน สพท.
  - 6) ร.ร.มีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณ พัสดุตามวงเงิน อำนาจที่เลขา กพฐ.มอบ หรือ ผอ.สพท.มอบ ตามหลักเกณฑ์ที่ สพฐ. กำหนดยกเว้นเงินเดือน
  - 7) จัดทำระบบการเงิน บัญชี ตาม รบ.สพฐ.กำหนด และทรัพย์สินผู้อุทิศทำหลักฐานการรับบัญชีรับ-จ่ายฯ รายงาน ผอ.สพท.ทุกสิ้นปีงบประมาณ ผอ.สพท.ตรวจสอบและรายงานเลขา กพฐ.โดยเร็ว
7. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามระเบียบ กฎหมายอื่น เช่น
- รบ.ศธ. ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ.2548
  - กฎกระทรวง ว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนนักศึกษา
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนฯ พ.ศ.2548
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการกำหนดเวลาทำงานและวันหยุดราชการของสถานศึกษา พ.ศ.2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการชั่งชั่งชาติในสถานศึกษา พ.ศ.2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการตั้งชื่อสถานศึกษา พ.ศ.2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการขอบุคคลหรืออนุโมทนา พ.ศ. 2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการแก้ไขวันเดือนปีเกิดของนักเรียนนักศึกษา 2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยใบสุทธิและหนังสือรับรองของสถานศึกษา พ.ศ.2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการยกเลิกเงินบำรุงการศึกษา พ.ศ.2534 พ.ศ.2547
  - รบ.ศธ. ว่าด้วยการให้ข้าราชการไปศึกษา ฝึกอบรมฯ(จ.2) พ.ศ.2547

บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครู

บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูเป็นสิ่งที่ครูต้องทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ซึ่งการกระทำของครูอาจจะ เป็นไปโดยอาศัยหลักคุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยสำนึก ครูอาจารย์จะต้องปฏิบัติหน้าที่และมีความ รับผิดชอบต่อการสอน ถ่ายทอดศิลปวิทยาการทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ศิษย์ เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ จะต้องกอบอบรมสั่ง สอนให้ศิษย์ตั้งอยู่ในคุณธรรมความดีต่างๆ

ความหมายของบทบาท

คำว่าบทบาทเป็นคำที่อาจประกอบด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ด้วย ได้มีผู้ให้ความหมายและอธิบายไว้ ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 602) ให้ความหมายของบทบาทเอาไว้ว่า บทบาท คือ การกระทำหน้าที่ที่กำหนด ไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู เป็นต้น

Good (1973 : 502) ได้ให้ความหมายของบทบาทเอาไว้ว่า บทบาท มีความหมาย 2 ประการ คือ

1. ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลในกลุ่มที่กำหนด
2. แบบกระบวนพฤติกรรมหน้าที่ที่คาดหวัง หรือหน้าที่ที่บุคคลต้องกระทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้

สภาพแวดล้อมที่สังคมกำหนด

ดังนั้นเมื่อก้าวถึงบทบาทของครู จึงหมายถึง ภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีมากมาย เช่น ภาระที่ต้อง พัฒนาเยาวชน ภาระที่ต้องพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตามคำว่าบทบาทนี้มักจะใช้ควบคู่กับคำอีก ๒ คำ คือ ความว่าหน้าที่ และคำว่าความรับผิดชอบ หน้าที่ หมายถึง กิจที่ควรกระทำหรือกิจที่ต้องกระทำ ส่วนความรับผิดชอบนั้นย่อมเป็นผลที่ดี หรือไม่ดีในกิจที่ได้กระทำไป

กล่าวโดยสรุป บทบาททำให้เกิดภาระ ภาระทำให้เกิดหน้าที่ และหน้าที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบ เมื่อรวม ความเข้าด้วยกันกลายเป็น บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ หมายถึง กิจที่บุคคลต้องกระทำให้สำเร็จตามตามคำสั่ง กฎหมาย หลักศีลธรรมคุณธรรม หรือด้วยจิตสำนึกในความถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นเมื่อก้าวถึงบทบาท หน้าที่ และ ความรับผิดชอบของครู จึงหมายถึง กิจที่ผู้เป็นครูจำเป็นต้องกระทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นความจำเป็นโดย อาศัยหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมก็ได้

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามคำว่า TEACHERS

ยนต์ ชุ่มจิต (2553 : 76-83) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามคำว่า TEACHERS เอาไว้

ดังต่อไปนี้

๑. T (teaching) การสอน

หมายความว่า ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอนศิษย์ เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของผู้เป็นครูสอนทุกคน

๒. E (ethics) จริยธรรม

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการอบรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของความเป็นครู

๓. A (academic) วิชาการ

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อวิชาการทั้งของตนเองและของนักเรียน ซึ่งความจริงแล้วงานของครูต้องเกี่ยวข้องกับวิชาการอยู่ตลอดเวลา เพราะวิชาชีพครูต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการประกอบวิชาชีพ

๔. C (cultural heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสืบทอดวัฒนธรรม การสอนศิลปะวิทยาการต่างๆ ให้กับลูกศิษย์นั้นย่อมถือว่าเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

๕. H (human relationship) การมีมนุษยสัมพันธ์

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่ครูต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและหมู่คณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ต่อโรงเรียน

๖. E (evaluation) การประเมินผล

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการประเมินผลต่อการเรียนของศิษย์ งานของครูในด้านนี้ถือว่ามีความสำคัญมากอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆ

๗. R (research) การวิจัย

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยการต้องพยายามหาความรู้ความจริงเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนและแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

๘. S (service) การบริการ

หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครอง แต่บางครั้งก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย แต่โดยธรรมชาติแล้วงานบริการหลักของครูคือบริการให้ความรู้เพื่อสร้างความเจริญงอกงามให้แก่นักเรียน สำหรับครูนั้น นอกจากให้บริการนักเรียนแล้ว บางครั้งครูยังต้องให้บริการด้านคำปรึกษาหารือในด้านสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนรอบๆ โรงเรียนอีกด้วยบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาพระราชวรมณี [ป.อ. ปยุตโต] (๒๕๒๘ : ๕๑,๕๕,๕๗) ได้

กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักทศ ๖ เป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. หน้าที่ของครูอาจารย์ที่พึงกระทำต่อศิษย์

- ๑.๑ ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
- ๑.๒ สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- ๑.๓ สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
- ๑.๔ ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
- ๑.๕ สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทศ

๒. หน้าที่ของศิษย์ที่ปฏิบัติต่อครูอาจารย์

- ๒.๑ ลูกขึ้นต้อนรับเมื่อครูอาจารย์เข้ามาหา
- ๒.๒ เข้าไปหาเพื่อบารุง คอยรับใช้ ขอคำปรึกษา ซักถาม รับคำแนะนำ
- ๒.๓ ใฝ่ใจเรียน มีใจรักและศรัทธาในการเรียน
- ๒.๔ ปรนนิบัติรับใช้ ช่วยบริการ
- ๒.๕ เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

สรุป

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครู เป็นกิจที่ครูต้องทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ครูอาจารย์จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ต้องปฏิบัติงานวิชาการ มีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลต่างๆ ประเมินผลการเรียนการสอน ทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน และบริการสังคม ครูตามหลักทางพระพุทธศาสนามี 2 ด้านใหญ่ๆ ที่ต้องปฏิบัติ คือ ประการแรก ต้องทำหน้าที่เป็นสัปตพาทก คือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ศิลปวิทยาการต่างๆ ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ศิษย์ ประการที่สอง ครูทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ คือต้องคอยอบรมสั่งสอนตักเตือนให้ศิษย์ตั้งอยู่ในคุณธรรมความดีต่างๆ รู้คุณรู้โทษ

บทบาทหน้าที่ของครูในศตวรรษที่ 21

1. เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)
2. ครูเป็นผู้แนะแนวทาง (guide/coach)
3. ครูเป็นผู้ร่วมเรียนรู้/ร่วมศึกษา (co-learner/co-investigator)

บทบาทหน้าที่ของครู

บทบาทของครูยุคใหม่ คือการทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้เต็ม ศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะเทคโนโลยีในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและ ล้ำสมัย ผู้คนในยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้ สิ่งใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นครูต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและคอย แนะนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่

เหมาะสมกับเด็กอย่างเข้าใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทวิชาความรู้ด้วยวิธีการ สมัยใหม่ตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง
อย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถของครูยุคใหม่อาจจะไม่ สามารถเปลี่ยนแปลง
ได้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้แต่สิ่งที่ครูสามารถที่จะบอกนักเรียนได้ว่าข้อมูลใดสามารถ นำไปปรับใช้กับชีวิตจริง แต่
สิ่งที่สำคัญ ที่จะหาไม่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่คือ ศีลธรรม คุณธรรม ที่ครูสอนถ่ายทอดให้เด็กซึ่งเป็นส่วนสำคัญอัน
จะถูกพัฒนาไปพร้อมกับสติปัญญาเพื่อให้ความรู้แก่นาคตของชาติอย่างถูกต้องสมบูรณ์ยั่งยืนต่อไป ครูมุ่งมั่น ใน
ศตวรรษที่ 21 ที่นำมา แบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบ

1. ครูเป็น โค้ช
2. เน้นตั้งคำถาม-ถามตอบ
3. ไม่ต้องอายที่จะบอกว่า “ไม่รู้”
4. สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน
5. ให้ feedback กับนักเรียน
6. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความ
ซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่

- * ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- * การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
- * การสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและ
เทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงาน
ได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

- * ความรู้ด้านสารสนเทศ
- * ความรู้เกี่ยวกับสื่อ

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้อง
พัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

- * ความยืดหยุ่นและการปรับตัว
- * การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- * ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- * การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
- * ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility) สำคัญดังต่อไปนี้
- * ความยืดหยุ่นและการปรับตัว

- * การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- * ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- * การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
- * ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)